ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
YVES BOT
της 26ης Απριλίου 2012[1]

**Υπόθεση C-277/11**

**M.**
**κατά**
**Minister for Justice, Equality and Law Reform,**
**Ιρλανδίας,**
**Attorney General**

[αίτηση του High Court (Ιρλανδία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Κοινό ευρωπαϊκό καθεστώς ασύλου — Οδηγία 2004/83/ΕΚ — Ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι απάτριδες για να δύνανται να υπαχθούν στο καθεστώς του πρόσφυγα — Οδηγία 2005/85/ΕΚ — Ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα — Διαδικασία εξετάσεως αιτήσεως για επικουρική προστασία μετά την απόρριψη της αιτήσεως για παροχή ασύλου — Διαδικαστικές εγγυήσεις υπέρ του αιτούντος — Δικαίωμα ακροάσεως — Περιεχόμενο του καθήκοντος συνεργασίας»

1. Με το προδικαστικό ερώτημά του, το High Court (Ιρλανδία) καλεί, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο να διευκρινίσει το περιεχόμενο του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως επικουρικής προστασίας που υποβλήθηκε από υπήκοο της Ρουάντα δυνάμει της οδηγίας 2004/83/ΕΚ[2]. Η επικουρική αυτή προστασία καλύπτει κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πρόσφυγας, αλλά για τον οποίο μπορεί να υποτεθεί με βάση σοβαρούς και επιβεβαιωμένους λόγους ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη αν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του[3].

2. Στηριζόμενη στο άρθρο 78, παράγραφος 2, της ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε κοινά κριτήρια στο σύνολο των κρατών μελών όσον αφορά τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών προκειμένου να τους παρέχεται διεθνής προστασία, εκδίδοντας την οδηγία 2004/83. Στο πλαίσιο του κεφαλαίου ΙΙ της οδηγίας αυτής, αφιερωμένου στην ατομική αξιολόγηση αιτήσεων για παροχή διεθνούς προστασίας, το άρθρο 4, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να κρίνουν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Αποτελεί καθήκον των κρατών μελών να αξιολογούν, σε συνεργασία με τον αιτούντα, τα συναφή στοιχεία της αίτησής του.»

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ L 304, σ. 12).

3 — Βλ. τον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83.

3. Στην παρούσα υπόθεση, το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου προς το Δικαστήριο είναι αν το καθήκον συνεργασίας που προβλέπει η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι υποχρεώνει την υπεύθυνη για την εξέταση της αιτήσεως αρχή να κοινοποιήσει, πριν από την έκδοση δυσμενούς αποφάσεως και εφόσον έχει απορριφθεί αίτηση για παροχή ασύλου, τα στοιχεία στα οποία προτίθεται να στηρίξει την εν λόγω απόφαση και να λάβει γνώση των σχετικών παρατηρήσεων του αιτούντος.

4. Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του M., υπηκόου της Ρουάντα και μέλους της εθνότητας των Τούτσι, και του Υπουργού Δικαιοσύνης, Ισότητας και Νομικών Μεταρρυθμίσεων [Minister for Justice, Equality and Law Reform], της Ιρλανδίας και του Γενικού Εισαγγελέα [Attorney General], η οποία αφορά τη νομιμότητα της διαδικασίας που ακολούθησαν οι εν λόγω ιρλανδικές αρχές κατά την εξέταση της αιτήσεώς του για επικουρική προστασία.

5. Μετά τη λήξη της θεωρήσεως εισόδου που του είχε χορηγηθεί από τις ιρλανδικές αρχές, ο M. υπέβαλε στις 21 Μαΐου 2008 ενώπιον του Office of the Refugee Applications Commissionner (Γραφείο Επιτρόπου για την Εξέταση Αιτήσεων Ασύλου)[4] αίτηση για τη χορήγηση ασύλου. Μετά την απόρριψη της αιτήσεώς του, ο M. υπέβαλε στις 31 Δεκεμβρίου 2008 αίτηση για επικουρική προστασία η οποία επίσης απορρίφθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2010. Ο Minister for Justice, Equality and Law Reform θεώρησε ότι, επειδή υπήρχαν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αξιοπιστία των ισχυρισμών του, δεν ήταν δυνατό να καταδειχθεί ότι κινδύνευε να υποστεί σοβαρή βλάβη κατά την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του, ώστε να δικαιολογείται η παροχή επικουρικής προστασίας.

6. Η προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε ο M. ενώπιον του High Court στρέφεται κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως. Ο προσφεύγων εκτιμά ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν τήρησαν το καθήκον συνεργασίας που τους επιβάλλει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, καθόσον δεν του έδωσαν τη δυνατότητα να εκθέσει τις παρατηρήσεις του επί του σχεδίου της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεώς του, η οποία αναφερόταν ιδίως σε ένα έγγραφο του οποίου ο ενδιαφερόμενος δεν έλαβε γνώση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

7. Στην απόφασή του περί παραπομπής, το High Court τονίζει ότι δεν συμμερίζεται την ανάλυση του M. όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83. Αναφέρεται, συναφώς, στην απόφασή του της 24ης Μαρτίου 2011, Ahmed κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, και σε δύο από τις εκτιμήσεις του προκειμένου να απορρίψει την εν λόγω ερμηνεία. Η πρώτη συνδεόταν με την ανάγκη αποφυγής πληθώρας διαδικαστικών φάσεων. Η δεύτερη είχε σχέση με την εκτεταμένη ανταλλαγή απόψεων και εγγράφων που είχε λάβει χώρα μεταξύ της αρμόδιας εθνικής αρχής και του αιτούντος κατά τη φάση της εξετάσεως της αιτήσεως για τη χορήγηση ασύλου. Το High Court επισήμανε, συγκεκριμένα, ότι η αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας δεν υποβλήθηκε μεμονωμένα, αλλά μετά από διαδικασία εξετάσεως αιτήσεως ασύλου στο πλαίσιο της οποίας ο αιτών εξέθεσε επανειλημμένως τις απόψεις του.

4 — Στο εξής: ORAC.

8. Ωστόσο, στην απόφασή του περί παραπομπής, το High Court επισημαίνει ότι, με την απόφασή του της 12ης Ιουλίου 2007, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) (Κάτω Χώρες) φαίνεται ότι υιοθέτησε μια διαφορετική ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83. Προς αποφυγή οποιωνδήποτε αποκλινουσών ερμηνειών από τα δικαστήρια των διαφόρων κρατών μελών, το High Court αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Σε περίπτωση που ο αιτούμενος να του αναγνωριστεί η ιδιότητα του πρόσφυγα ζητεί, μετά την απόρριψη της αιτήσεώς του, την παροχή επικουρικής προστασίας και προτείνεται η απόρριψη και της εν λόγω αιτήσεως, υπέχουν οι διοικητικές αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους, βάσει της προβλεπόμενης στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου απαιτήσεως συνεργασίας με τον αιτούντα, την υποχρέωση γνωστοποιήσεως στον αιτούντα των αποτελεσμάτων της αξιολογήσεώς τους, πριν από την έκδοση τελικής αποφάσεως, κατά τρόπον ώστε να του παρέχεται η δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις του επί της προτεινόμενης απορριπτικής αποφάσεως;»

9. Παρατηρήσεις κατατέθηκαν από τους διαδίκους της κύριας δίκης, την Τσεχική και τη Γερμανική Κυβέρνηση,, από την Ιρλανδική Κυβέρνηση, τη Γαλλική, την Ουγγρική, την Ολλανδική και τη Σουηδική Κυβέρνηση, καθώς και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

10. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος του M. ζήτησε από το Δικαστήριο να αναδιατυπώσει το υποβληθέν ερώτημα ούτως ώστε να μπορέσει, ουσιαστικά, να κρίνει αν η επίμαχη διαδικασία εξετάσεως επέτρεψε την εξασφάλιση του σεβασμού του δικαιώματος για αποτελεσματική ένδικη προστασία, το οποίο καθιερώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[5]. Δεδομένου ότι η αναδιατύπωση αυτή υπερβαίνει κατά πολύ το πλαίσιο που ορίστηκε από το αιτούν δικαστήριο και ότι, κατά συνέπεια, το εν λόγω ζήτημα ουδόλως συζητήθηκε από τους διαδίκους, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα αυτό.

## Ι – Η ανάλυσή μου

11. Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το καθήκον συνεργασίας, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος υποχρεούται να ακούσει τις απόψεις του ενδιαφερομένου όσον αφορά την αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και λοιπών περιστάσεων στην οποία προέβη, προτού εκδώσει απορριπτική απόφαση.

12. Το διακύβευμα της απαντήσεως που θα δοθεί στο υποβληθέν από το αιτούν δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα είναι προφανές.

13. Αφενός, θα πρέπει να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως διεθνούς προστασίας. Ειδικότερα, ζητούμενο είναι αν το καθήκον συνεργασίας που καθιερώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 υποχρεώνει την αρμόδια για την εξέταση αιτήσεως επικουρικής προστασίας αρχή να κοινοποιήσει, πριν από την έκδοση δυσμενούς αποφάσεως και ενώ έχει απορριφθεί αίτηση για παροχή ασύλου, τα στοιχεία στα οποία προτίθεται να στηρίξει την εν λόγω απόφαση και να λάβει γνώση των σχετικών παρατηρήσεων του αιτούντος.

5 — Στο εξής: Χάρτης.

14. Αφετέρου, θα πρέπει να διευκρινιστεί ποιες ακριβώς είναι οι ελάχιστες εγγυήσεις τις οποίες οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν μπορούν να αρνηθούν να αναγνωρίσουν στους αιτούμενους διεθνή προστασία στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς τους. Πράγματι, καίτοι, σύμφωνα με την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/85/ΕΚ [6] και τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη διαθέτουν κάποιο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά την οργάνωση της διαχείρισης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, υποχρεούνται να εγγυώνται ότι γίνονται σεβαστά ακόμη και τα πλέον ελάχιστα διαδικαστικά δικαιώματα και οι αρχές που καθιερώνονται στο πλαίσιο της εν λόγω οδηγίας [7].

Α – *Οι προκαταρκτικές παρατηρήσεις*

15. Πριν προχωρήσω στην εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος, θεωρώ σκόπιμο να διατυπώσω δύο παρατηρήσεις.

16. Πρώτον, πρέπει να επισημανθεί εξ αρχής ότι το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 δεν επιτρέπει τη θέσπιση υποχρεώσεως, όπως αυτή που επικαλείται ο Μ., βαρύνουσα τα κράτη μέλη, τούτο δε ανεξάρτητα από τη γλωσσική απόδοση του εν λόγω κειμένου.

17. Συνεπώς, για να απαντηθεί το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, θα πρέπει, κατ' αρχάς, να υπομνηστεί το περιεχόμενο του δικαιώματος ακροάσεως στην έννομη τάξη της Ένωσης, όπως το έχει ορίσει το Δικαστήριο με τη νομολογία του, για να προσδιοριστεί ακολούθως το περιεχόμενο που θα πρέπει να προσδίδεται στο δικαίωμα αυτό στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως διεθνούς προστασίας.

18. Κατόπιν, θα πρέπει να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο συγκεκριμενοποίησε το δικαίωμα αυτό ο νομοθέτης της Ένωσης στο πλαίσιο των οδηγιών 2004/83 και 2005/85. Πράγματι, το περιεχόμενο του καθήκοντος συνεργασίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 πρέπει όχι μόνο να εξεταστεί υπό το φως της οικονομίας και του σκοπού της εν λόγω διατάξεως, αλλά και να εκτιμηθεί βάσει των κανόνων που διέπουν τη διαδικασία παροχής διεθνούς προστασίας η οποία προσδιορίζεται στο πλαίσιο της οδηγίας 2005/85.

19. Πρέπει, όντως, να τονιστεί ότι η οδηγία 2004/83, τόσο με βάση τον τίτλο και το προοίμιό της όσο και με βάση το περιεχόμενο και τον σκοπό της, δεν προορίζεται να θεσπίσει τους διαδικαστικούς κανόνες που θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας ούτε να καθιερώσει τις διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει, στο πλαίσιο αυτό, να παρέχονται στον αιτούντα. Μοναδικός σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να ορίσει κοινά στο σύνολο των κρατών μελών κριτήρια όσον αφορά τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών για να μπορούν να τύχουν διεθνούς προστασίας [8] και το περιεχόμενο της προστασίας αυτής.

20. Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83 ορίζει τον κατάλογο των στοιχείων, αντιστοιχούντων σε γεγονότα και περιστάσεις, τα οποία τα κράτη μέλη πρέπει να εκτιμούν για να αξιολογούν τη βασιμότητα της αιτήσεως και καθιερώνει, στην παράγραφο 1, το καθήκον συνεργασίας, το περιεχόμενο του οποίου βρίσκεται στο επίκεντρο της παρούσης υποθέσεως.

21. Το περιεχόμενο της συνεργασίας αυτής προσδιορίζεται στο πλαίσιο της οδηγίας 2005/85.

6 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ L 326, σ. 13).

7 — Βλ. την απόφαση της 28ης Ιουλίου 2011, C-69/10, Samba Diouf (Συλλογή 2011, σ. I-7151), όπου το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν από πολλές απόψεις διακριτική ευχέρεια κατά τη θέση σε εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας 2005/85, λαμβανομένων υπόψη, ασφαλώς, των ιδιαιτεροτήτων του εθνικού τους δικαίου (σκέψη 29).

8 — Βλ. άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας.

22. Η οδηγία 2005/85, η οποία εκδόθηκε λίγους μήνες μετά την οδηγία 2004/83, έχει ως σκοπό να θεσπίσει κοινούς διαδικαστικούς κανόνες για όλα τα κράτη μέλη όσον αφορά τη χορήγηση και την ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Στο πλαίσιο αυτό, η οδηγία 2005/85 καθορίζει, στα κεφάλαια ΙΙ και ΙΙΙ, τα διαδικαστικά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται στον αιτούντα και στο κράτος μέλος όσον αφορά την αξιολόγηση μιας αιτήσεως ασύλου και θέτει τους συγκεκριμένους κανόνες που διέπουν τη συνεργασία που καθιερώνεται στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83.

23. Στο σημείο αυτό πρέπει να προσδιοριστεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2005/85.

24. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, αυτής, η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται επί όλων των αιτήσεων ασύλου που υποβάλλονται στο έδαφος των κρατών μελών.

25. Κατά το άρθρο της 3, παράγραφος 3, η οδηγία εφαρμόζεται επίσης όταν τα κράτη μέλη εισάγουν ενιαία διαδικασία διά της οποίας μια αίτηση εξετάζεται υπό αμφότερες τις μορφές διεθνούς προστασίας, ήτοι τόσο ως αίτηση ασύλου όσο και ως αίτηση επικουρικής προστασίας. Πράγματι, κατά την εν λόγω διάταξη, «[ό]ταν τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ή εισάγουν διαδικασία διά της οποίας οι αιτήσεις ασύλου εξετάζονται τόσο ως αιτήσεις βάσει της Σύμβασης [περί του καθεστώτος των προσφύγων[9]] όσο και ως αιτήσεις άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, που παρέχονται υπό τις περιστάσεις του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/83/ΕΚ [σχετικά με την επικουρική προστασία], εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία σε όλα τα στάδια της διαδικασίας αυτής».

26. Αντιλαμβάνομαι ότι η πλειονότητα ή μάλλον το σύνολο σχεδόν των κρατών μελών έχει υιοθετήσει το σύστημα αυτό «του ενός γραφείου υποδοχής», σύστημα που ενεθάρρυνε ευρέως ο νομοθέτης της Ένωσης από το 2004[10] και το οποίο καθιερώνεται σήμερα στο πλαίσιο της τροποποιημένης προτάσεως της οδηγίας 2005/85[11].

27. Αντίθετα, από την επ' ακροατηρίου συζήτηση προέκυψε ότι, όταν ένα κράτος μέλος έχει καθιερώσει χωριστή διοικητική διαδικασία για την εξέταση αιτήσεως επικουρικής προστασίας, δεν υποχρεούται, stricto sensu, με βάση το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2005/85, να εφαρμόζει τις διαδικαστικές εγγυήσεις που παρέχονται στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου.

28. Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι οι οδηγίες 2004/83 και 2005/85 εκδόθηκαν με βάση το άρθρο 63, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, της Συνθήκης ΕΚ, δυνάμει του οποίου ανατέθηκε στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να θεσπίσει μέτρα σχετικά με το άσυλο με γνώμονα μια ολοκληρωμένη και συνολική εφαρμογή της Συμβάσεως της Γενεύης. Επομένως, οι δύο αυτές οδηγίες συμβάλλουν στην καθιέρωση ενός κοινού ευρωπαϊκού καθεστώτος ασύλου βασιζόμενου στην ολοκληρωμένη και συνολική εφαρμογή της εν λόγω Συμβάσεως και έχουν ως στόχο να βοηθήσουν τις αρμόδιες εθνικές αρχές να εφαρμόζουν τη Σύμβαση διά του καθορισμού κοινών εννοιών και κριτηρίων.

9 — Η Σύμβαση αυτή, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [Recueil des traités des Nations unies, (*Συλλογή των Συνθηκών των Ηνωμένων Εθνών*), τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954) (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης)], τέθηκε σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954. Τη Σύμβαση συμπληρώνει το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 4 Οκτωβρίου 1967.

10 — Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τον τίτλο: «Ένα πιο αποτελεσματικό κοινό ευρωπαϊκό καθεστώς ασύλου — Η ενιαία διαδικασία ως επόμενο βήμα» [COM(2004) 503 τελικό].

11 — Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας [COM(2011) 319 τελικό, σημείο 3.1.5]. Η πρόταση αυτή καθιερώνει ενιαία διαδικασία και προβλέπει, επομένως, σαφώς ότι οι αιτήσεις πρέπει να εξετάζονται υπό το φως αμφοτέρων των μορφών διεθνούς προστασίας κατά την οδηγία 2004/83, ούτως ώστε όλες οι διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την εξέταση μιας αιτήσεως ασύλου να ισχύουν και κατά την εξέταση αιτήσεως επικουρικής προστασίας.

29. Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου [12], θα προχωρήσω στην ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων, όχι μόνο υπό το φως της γενικής οικονομίας και του σκοπού των οδηγιών 2004/83 και 2005/85, αλλά επίσης λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της Συμβάσεως της Γενεύης [13] και, ιδίως, την ερμηνεία που υιοθέτησε συναφώς η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (HCR) [14].

Το *περιεχόμενο του δικαιώματος ακροάσεως*

30. Το Δικαστήριο έχει τονίσει τη σημασία του δικαιώματος ακροάσεως και το ευρύτατο περιεχόμενό του στην έννομη τάξη της Ένωσης.

31. Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα αυτό συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης που συνδέεται, αφενός, με το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση, όπως καθιερώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη, και, αφετέρου, με τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος για δίκαιη δίκη που εξασφαλίζουν τα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη [15].

32. Το δικαίωμα ακροάσεως πρέπει να εφαρμόζεται επί οποιασδήποτε διαδικασίας δυναμένης να οδηγήσει στην έκδοση διοικητικής ή δικαστικής αποφάσεως επηρεάζουσας δυσμενώς τα συμφέροντα ενός προσώπου. Ο σεβασμός του δικαιώματος αυτού επιβάλλεται όχι μόνο στα όργανα της Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 41, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του Χάρτη [16], αλλά επίσης, επειδή συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, στις διοικήσεις όλων των κρατών μελών όταν αυτές εκδίδουν αποφάσεις εντασσόμενες στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, τούτο δε ακόμη και όταν η εφαρμοστέα ρύθμιση δεν προβλέπει ρητώς την τήρηση τέτοιου τύπου [17]. Κατά συνέπεια, το δικαίωμα ακροάσεως πρέπει να εφαρμόζεται στη διαδικασία εξετάσεως αιτήσεων διεθνούς προστασίας εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο του κοινού ευρωπαϊκού καθεστώτος ασύλου.

33. Κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα ακροάσεως εγγυάται σε παν πρόσωπο το δικαίωμα να εκθέσει τις παρατηρήσεις του, γραπτές ή προφορικές, σχετικά με τα στοιχεία στα οποία η διοίκηση προτίθεται να στηρίξει απόφαση ικανή να το βλάψει [18]. Απαιτεί από τη διοίκηση να δώσει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να λάβει γνώση των στοιχείων αυτών διαρκούσης της διαδικασίας και να γνωστοποιήσει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς την άποψή του. Επιβάλλει επίσης στη διοίκηση την υποχρέωση να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις του ενδιαφερομένου με τη δέουσα προσοχή.

34. Το δικαίωμα ακροάσεως υπηρετεί πολλαπλούς σκοπούς.

12 — Απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, C-57/09 και C-101/09, B και D (Συλλογή 2010, σ. I-10979).

13 — Σκέψη 78 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

14 — Κατά το άρθρο 35, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης, η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες έχει ως σκοπό να μεριμνά για την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων που εξασφαλίζουν την προστασία των προσφύγων. Έχει ενδιαφέρον η αναδρομή στον οδηγό των εφαρμοστέων διαδικασιών και κριτηρίων για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα με βάση τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, τον οποίο εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες τον Ιανουάριο του 1992 και είναι προσβάσιμος στο Διαδίκτυο http://unhcr.org/refworld/docid/3ae6b32b0.html.

15 — Βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008, C-349/07, Sopropé (Συλλογή 2008, σ. I-10369, σκέψεις 36 έως 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-27/09 P, Γαλλική Δημοκρατία κατά People's Mojahedin Organization of Iran (Συλλογή 2011, σ. I-13427, σκέψη 66), καθώς και του Γενικού Δικαστηρίου, της 21ης Μαρτίου 2012, T-439/10 και T-440/10, Fulmen και Mahmoudian κατά Συμβουλίου (σκέψεις 71 και 72 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

16 — Το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-482/10, Cicala (Συλλογή 2011, σ. I-14139), ανέφερε ρητώς ότι, με βάση το γράμμα του, το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του Χάρτη δεν απευθύνεται στα κράτη μέλη αλλά αποκλειστικώς στα θεσμικά και άλλα όργανα της Ένωσης (σκέψη 28).

17 — Προπαρατεθείσα απόφαση Sopropé (σκέψη 38).

18 — Όπ.π. (σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και σκέψη 50).

35. Πρώτον, χρησιμεύει για τη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και, συνεπώς, για τη διερεύνηση της υπόθεσης. Οι παρατηρήσεις που διατυπώνονται από τον ενδιαφερόμενο και η κοινοποίηση όλων των στοιχείων που ενδέχεται να επηρεάσουν την απόφαση της διοίκησης πρέπει να είναι ικανές να παράσχουν στη διοίκηση τη δυνατότητα να εξετάσει με πλήρη επίγνωση και με εξαντλητικό τρόπο το σύνολο των γεγονότων και των περιστάσεων ή των νομικών στοιχείων στα οποία στηρίζεται η διαδικασία.

36. Δεύτερον, το δικαίωμα ακροάσεως επιτρέπει να εξασφαλίζεται ουσιαστική προστασία του ενδιαφερομένου. Ο τελευταίος έχει το δικαίωμα να λάβει μέρος στη διαδικασία που τον αφορά και, στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να έχει τη βεβαιότητα ότι θα μπορέσει να εκφραστεί εκ των προτέρων επί όλων των σημαντικών σημείων στα οποία η διοίκηση προτίθεται να στηρίξει την απόφασή της. Το δικαίωμα ακροάσεως πρέπει να του επιτρέπει να διορθώσει ένα σφάλμα ή να προβάλει στοιχεία αφορώντα την προσωπική του κατάσταση τα οποία συνηγορούν υπέρ του ότι η απόφαση θα εκδοθεί, δεν θα εκδοθεί ή θα έχει το άλφα ή το βήτα περιεχόμενο [19]. Αυτό συμβάλλει στην θεμελίωση της εμπιστοσύνης που ο διοικούμενος πρέπει να μπορεί να έχει απέναντι στη διοίκηση.

37. Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ρητώς την ύπαρξη του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών που κινεί ο ενδιαφερόμενος προκειμένου να τύχει δικαιώματος όπως η τελωνειακή ατέλεια [20] ή η κοινοτική οικονομική συνδρομή [21].

38. Έχει προσδιορίσει επίσης το περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος στο πλαίσιο διαδικασιών όπως διαδικασίες οιονεί καταστολής, όπου η διοίκηση στρέφεται δικαστικά κατά του ενδιαφερομένου λόγω πράξεώς του που κρίνεται καταδικαστέα και του επιβάλλει οικονομικές κυρώσεις [22].

39. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις όπου η Επιτροπή επιβάλλει κυρώσεις για σύμπραξη ή για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι το δικαίωμα ακροάσεως επιβάλλει, μετά την ολοκλήρωση της έρευνας και πριν από την έκδοση της αποφάσεως, τη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο των αιτιάσεων που του προσάπτονται [23]. Η κοινοποίηση αυτή των αιτιάσεων συνιστά προπαρασκευαστικό έγγραφο το οποίο δεν προκαταλαμβάνει την τελική απόφαση της Επιτροπής. Ωστόσο, εκθέτει τα προκαταρκτικά συμπεράσματα της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, εξηγώντας τις πραγματικές και νομικές εκτιμήσεις στις οποίες προέβη στο πλαίσιο της εξέτασης της υπόθεσης, και σηματοδοτεί την έναρξη της φάσεως που στοιχεί στη διαδικασία της εκατέρωθεν ακροάσεως [24].

40. Ομοίως, προκειμένου για τις αποφάσεις με τις οποίες το Συμβούλιο δεσμεύει τα κεφάλαια οργανώσεων ή προσώπων που εμπλέκονται σε τρομοκρατικές ενέργειες, το Δικαστήριο απαιτεί, κατ' αρχήν, να προηγείται της λήψεως των εν λόγω περιοριστικών μέτρων η κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο των στοιχείων που του προσάπτονται καθώς και η παροχή σ' αυτόν της ευκαιρίας να εκθέσει τις απόψεις του [25]. Ωστόσο, η αρχή αυτή εφαρμόζεται μόνο στις αποφάσεις που έπονται της δεσμεύσεως των κεφαλαίων. Πράγματι, όσον αφορά τις αρχικές αποφάσεις, το Δικαστήριο αποφάσισε

19 — Αυτόθι (σκέψη 49). Βλ., επίσης, την προπαρατεθείσα απόφαση Γαλλική Δημοκρατία κατά People's Mojahedin Organization of Iran (σκέψη 65).

20 — Βλ., ιδίως, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, C-269/90, Technische Universität München (Συλλογή 1991, σ. I-5469, σκέψεις 23 έως 25), αφορώσα τη χορήγηση τελωνειακής ατέλειας για την εισαγωγή μιας επιστημονικής συσκευής, καθώς και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1995, T-346/94, France-aviation κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-2841, σκέψη 34), σχετικά με την εφαρμογή της νομολογίας αυτής στις διαδικασίες επιστροφής τελωνειακών δασμών.

21 — Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-32/95 P, Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λ.π. (Συλλογή 1996, σ. I-5373).

22 — Σχετικά με την εφαρμογή στον τομέα των κανόνων ανταγωνισμού, βλ. απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-322/07 P, C-327/07 P και C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. I-7191) και στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, προπαρατεθείσα απόφαση Γαλλική Δημοκρατία κατά People's Mojahedin Organization of Iran (σκέψεις 61 έως 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

23 — Βλ., ιδίως, τις προτάσεις που ανέπτυξα στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Papierfabrik August Koehler κ.λπ. κατά Επιτροπής.

24 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1987, 142/84 και 156/84 British American Tobacco και Reynolds Industries κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 4487, σκέψη 70).

25 — Προπαρατεθείσα απόφαση Γαλλική Δημοκρατία κατά People's Mojahedin Organization of Iran (σκέψεις 61 και 62).

να θέσει περιορισμούς στο δικαίωμα ακροάσεως, εν ονόματι της προστασίας υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος. Καθότι οι αποφάσεις αυτές πρέπει, ως εκ της φύσεώς τους, να μπορούν να έχουν το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού και να εφαρμόζονται παραχρήμα, το Δικαστήριο δίδει προτεραιότητα στην αποτελεσματικότητα της δράσεως της διοικήσεως περιορίζοντας την κοινοποίηση της αιτιολογίας στο εμπλεκόμενο πρόσωπο και ενεργοποιώντας το δικαίωμα ακροάσεως αυτού από τη στιγμή της λήψεως της αποφάσεως ή αμέσως μετά από αυτήν.

41. Ενώ το δικαίωμα ακροάσεως μπορεί, υπό ορισμένες ειδικές περιστάσεις, να περιορίζεται οσάκις ενέχει τον κίνδυνο να συνιστά απειλή κατά υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, δεν παύει, ωστόσο, να αποτελεί ουσιώδη τύπο. Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με τη νομολογία, αφεαυτής, η παραβίαση του εν λόγω δικαιώματος πρέπει να επισύρει κυρώσεις εκ μέρους του δικαστή και να συνεπάγεται την ακύρωση της αποφάσεως ή του μέρους της αποφάσεως που έχει σχέση με τα πραγματικά περιστατικά ή τις αιτιάσεις επί των οποίων ο ενδιαφερόμενος δεν είχε την ευκαιρία να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του[26].

42. Το Δικαστήριο δεν έχει κληθεί κατά το παρελθόν να αποφανθεί επί του περιεχομένου του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως για διεθνή προστασία. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, οι σκέψεις τις οποίες ανέπτυξε στις προαναφερθείσες αποφάσεις του επιβάλλονται και στο πλαίσιο αυτό με την ίδια ένταση.

43. Πράγματι, προκειμένου για διαδικασία αυτού του είδους, χαρακτηριζόμενη από την ύπαρξη ανθρώπινων και υλικών δυσχερειών και με ζητούμενο ασφαλώς την προστασία των βασικών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου, ο σεβασμός της διαδικαστικής αυτής εγγυήσεως έχει θεμελιώδη σημασία. Εκτός του ότι ο ενδιαφερόμενος κατέχει προεχόντως κεντρική θέση, καθότι κινεί τη διαδικασία και είναι ο μόνος που μπορεί να εκθέσει, με συγκεκριμένο τρόπο, το προσωπικό του ιστορικό καθώς και το πλαίσιο εντός του οποίου αυτό εξελίχθηκε, η απόφαση που θα εκδοθεί θα έχει ζωτική σημασία για τον ίδιο.

44. Στο σημείο αυτό, θα εξετάσω με ποιον τρόπο έχει ρυθμίσει ο νομοθέτης της Ένωσης το δικαίωμα ακροάσεως στο πλαίσιο των οδηγιών 2004/83 και 2005/85.

Η *ρύθμιση του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως για διεθνή προστασία*

45. Σύμφωνα με τη δέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2004/83 και την όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2005/85, ο νομοθέτης της Ένωσης δεσμεύθηκε να εξασφαλίσει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη θέσπιση των ουσιαστικών και διαδικαστικών κανόνων που έχουν σχέση με την παροχή διεθνούς προστασίας.

46. Έτσι, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως διεθνούς προστασίας, ο νομοθέτης της Ένωσης μερίμνησε ώστε οι αρμόδιες εθνικές αρχές να εγγυώνται την πραγματική άσκηση των διαδικαστικών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στον αιτούντα και ιδίως του δικαιώματος ακροάσεως.

47. Πρώτον, διαπιστώνεται ότι η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται να εκπληρώσει την αποστολή της προβαίνοντας σε ατομική, αντικειμενική και αμερόληπτη εξέταση της αιτήσεως για διεθνή προστασία, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/85. Περαιτέρω, οφείλει να λάβει υπόψη τα γεγονότα και τις περιστάσεις στα οποία στηρίζεται η αίτηση διεθνούς προστασίας κατά τρόπο προσήκοντα και εξαντλητικό, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2005/85.

26 — Βλ., για τη σχετική εφαρμογή, προπαρατεθείσες αποφάσεις Technische Universität München καθώς και Papierfabrik August Koehler κ.λπ. κατά Επιτροπής.

48. Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, προκειμένου να εξασφαλιστεί αποτελεσματικά ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως, παρέχονται στον αιτούντα οι διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται, ιδίως, στα άρθρα 10 και 13 της οδηγίας 2005/85. Συγκεκριμένα, η αρμόδια εθνική αρχή οφείλει να ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο, σε γλώσσα την οποία αυτός κατανοεί, για τη διαδικασία που θα τηρηθεί καθώς και για τα μέσα που τίθενται στη διάθεσή του για να προβάλει τα επιχειρήματά του. Επιπλέον, οφείλει να του επιτρέψει να χρησιμοποιήσει διερμηνέα και να του εγγυηθεί επιμελή και προσεκτική εξέταση της αιτήσεώς του, αναθέτοντας την πραγματοποίηση της συνεντεύξεως σε πρόσωπο ικανό και κατάλληλο να εκτιμήσει την ατομική ή γενική κατάστασή του η οποία πλαισιώνει την αίτηση. Τέλος, η αρμόδια εθνική αρχή οφείλει να εξασφαλίσει την εμπιστευτικότητα της συνεντεύξεως, γεγονός που θα εμπνεύσει εμπιστοσύνη στον αιτούντα ώστε να πεισθεί να περιγράψει με σαφήνεια την κατάστασή του και να εκφράσει με πληρότητα τις απόψεις και τα συναισθήματά του.

49. Τρίτον, διαπιστώνεται ότι, προτού εκδοθεί απόφαση, χωρεί ακρόαση του αιτούντος, στο πλαίσιο μιας ή περισσοτέρων συναντήσεων, κατά τη διάρκεια της οποίας ή των οποίων έχει τη δυνατότητα να εκθέσει όλα τα γεγονότα και τις περιστάσεις επί των οποίων θεμελιώνει την αίτησή του.

50. Κατ' αρχάς, ο αιτών εκθέτει τις απόψεις του στο πλαίσιο συνάντησης σύμφωνα με την αρχή που προβλέπεται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2005/85 [27].

51. Κατά τη γνώμη μου, η συνάντηση αυτή συγκεκριμενοποιεί το καθήκον συνεργασίας που καθιερώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, το περιεχόμενο του οποίου αποτελεί αντικείμενο αμφισβήτησης εν προκειμένω.

52. Κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2005/85, η εν λόγω συνάντηση επιτρέπει στην αρμόδια εθνική αρχή να βοηθήσει τον αιτούντα «στη συμπλήρωση της αίτησής του και στην υποβολή των ουσιωδών πληροφοριών σχετικά με την αίτηση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83». Οι πληροφορίες αυτές συνίστανται όχι μόνο «[στις] δηλώσεις του αιτούντος» και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του «σχετικά με την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό καθώς και το ιστορικό των [...] συγγενών του, την ταυτότητα, την (τις) ιθαγένεια(-ες), τη (τις) χώρα(-ες) και το (τα) μέρος(-η) προηγούμενης διαμονής του, προηγούμενες αιτήσεις ασύλου, τα δρομολόγια που ακολούθησε, το δελτίο ταυτότητας και τα ταξιδιωτικά του έγγραφα» αλλά και στους λόγους για τους οποίους ζητεί διεθνή προστασία.

53. Επομένως, η πρώτη αυτή συνάντηση εντάσσεται σαφώς στο πλαίσιο που θεσπίζει το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83 και πρέπει, ως εκ τούτου, να συνδυάζεται με τις αρχές που θέτει ο νομοθέτης της Ένωσης στο εν λόγω άρθρο.

54. Το άρθρο αυτό θεσπίζει τους κανόνες τους οποίους οφείλουν να εφαρμόζουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές όσον αφορά την κοινοποίηση και την αξιολόγηση των γεγονότων και των περιστάσεων επί των οποίων ο αιτών στηρίζει την αίτησή του για διεθνή προστασία.

55. Όταν πρόκειται για αίτηση ασύλου, στόχος είναι να διαπιστωθεί, σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83, και με βάση πολύ συγκεκριμένες πληροφορίες, αν είναι αντικειμενικά βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα διωχθεί μόλις επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του. Όταν πρόκειται για αίτηση επικουρικής προστασίας, σκοπός είναι να εκτιμηθεί, υπό το φως του άρθρου 2, στοιχείο ε', της εν λόγω οδηγίας, αν υφίστανται σοβαροί και εμπεριστατωμένοι λόγοι να εικάζεται ότι, αν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη.

27 — Η διαδικασία που καθιερώνεται στο άρθρο 14 της οδηγίας 2005/85 εφαρμόζεται και για την εν λόγω συνάντηση σύμφωνα με την παράγραφο 4 αυτού.

56. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, το βάρος της αποδείξεως φέρει ο αιτούμενος διεθνή προστασία. Πράγματι, υποχρεούται να υποβάλει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την θεμελίωση της αιτήσεώς του[28], πράγμα απολύτως λογικό, αφού ο αιτών είναι, εκ προοιμίου, το μόνο πρόσωπο που δύναται να περιγράψει την κατάσταση στην οποία τελεί και να προσκομίσει τις σχετικές αποδείξεις.

57. Ωστόσο, ο νομοθέτης της Ένωσης μετρίασε την αρχή αυτή προσθέτοντας ότι «[ε]ναπόκειται στα κράτη μέλη να αξιολογούν, σε συνεργασία με τον αιτούντα, τα συναφή στοιχεία της αίτησής του». Επομένως, αυτό είναι το στάδιο της διαδικασίας κατά το οποίο ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε να εισαγάγει τη συνεργασία, το περιεχόμενο της οποίας εξετάζεται εν προκειμένω.

58. Επομένως, η συνεργασία πρέπει να γίνει δεκτό ότι περιορίζεται στην παράθεση των ασκούντων επιρροή πραγματικών περιστατικών και στην κοινοποίηση των στοιχείων που είναι αναγκαία για την εκτίμηση του βασίμου της αιτήσεως.

59. Περαιτέρω, η αναφορά στην έννοια της συνεργασίας εξυπονοεί ότι τα δύο μέρη συνεργάζονται για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

60. Στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών της οδηγίας 2004/83, επιδίωξη της Επιτροπής ήταν να καθιερώσει μια «κοινή» υποχρέωση του αιτούντος και του κράτους μέλους που καλείται να εξετάσει την αίτηση όσον αφορά την εξακρίβωση και την αξιολόγηση όλων των σχετικών πραγματικών περιστατικών[29].

61. Στα σχόλιά της, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (HCR) αναφερόταν στο ότι έπρεπε να καθιερωθεί «κοινή ευθύνη του αιτούντος και του εξετάζοντος» όσον αφορά τη διαπίστωση και την αξιολόγηση των αναγκαίων για την εκτίμηση της αιτήσεως στοιχείων[30].

62. Το καθήκον αυτό συνεργασίας αποτελεί υποχρέωση για τον αιτούμενο το άσυλο, σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας 2005/85.

63. Πράγματι, ο αιτών είναι εκείνος που κινεί τη διαδικασία προκειμένου να του παρασχεθεί ένα δικαίωμα. Αυτός επίσης είναι ο μόνος που μπορεί να εκθέσει, με συγκεκριμένο τρόπο, το προσωπικό του ιστορικό καθώς και τις περιστάσεις υπό τις οποίες αυτό εξελίχθηκε και μπορεί να παράσχει τις πρώτες χρήσιμες πληροφορίες. Η συνεργασία αυτή μεταφράζεται σε διάφορες υποχρεώσεις στις οποίες περιλαμβάνονται, ιδίως, η υποχρέωσή του να εμφανιστεί αυτοπροσώπως, σε συγκεκριμένη ημερομηνία, να παραδώσει τα ευρισκόμενα στην κατοχή του έγγραφα και τα αντικείμενα τα οποία παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την εξέταση της αιτήσεώς του ή ακόμη να συναινέσει στην ηχογράφηση των δηλώσεών του.

64. Το καθήκον αυτό συνεργασίας βαρύνει επίσης το κράτος μέλος. Τούτο εξηγείται, κατά τη γνώμη μου, αν ληφθούν υπόψη οι δυσκολίες τις οποίες ενδέχεται να αντιμετωπίσει ο αιτούμενος διεθνή προστασία στην προσπάθειά του να προσκομίσει αποδείξεις.

65. Αφενός, είναι μάλλον απίθανο ότι θα μπορεί πάντοτε να κρίνει αν η αίτησή του αναφέρεται στα κριτήρια της Συμβάσεως της Γενεύης ή της οδηγίας 2004/83, ότι θα έχει γνώση των άλλων νομικών πράξεων των σχετικών με τα δικαιώματα του ανθρώπου στα οποία θεμελιώνονται άλλες μορφές διεθνούς προστασίας ή ότι θα είναι σε θέση να προσκομίσει, εξ αρχής, τις πλέον προσήκουσες αποδείξεις για την εξέταση της αιτήσεώς του.

28 — Βλ., επίσης, συναφώς, το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/85.

29 — Βλ. σχόλια της Επιτροπής επί του άρθρου 7, στοιχείο α', που περιέχονται στην πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου, της 12ης Σεπτεμβρίου 2001, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους [COM(2001) 510 τελικό].

30 — Βλ. σχολιασμένες παρατηρήσεις της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες επί του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83.

66. Αφετέρου, είναι αναγκαίο να μη λησμονείται η ένδεια, όχι μόνο υλική αλλά και ψυχολογική, στην οποία μπορεί να βρίσκεται ο αιτούμενος άσυλο. Όπως υπενθυμίζει η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, ο αιτούμενος άσυλο, φεύγοντας από τη χώρα καταγωγής του, μπορεί να φτάσει με τα απολύτως απαραίτητα, να μην έχει κανένα έγγραφο ταυτότητας και μπορεί, κατά συνέπεια, να μην είναι σε θέση να αποδείξει τα λεγόμενά του με αποδεικτικά έγγραφα. Ο αιτών μπορεί, εξάλλου, να πάσχει από πραγματική ψυχική κατάθλιψη και να αισθάνεται δυσπιστία έναντι μιας δημόσιας αρχής, λαμβανομένης υπόψη της εμπειρίας του στη χώρα καταγωγής του, και μπορεί να φοβάται να μιλήσει ελεύθερα και να εκθέσει με πληρότητα όλα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την κατάστασή του[31].

67. Υπό τις συνθήκες αυτές, η συνεργασία που προβλέπεται στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 επιτρέπει, ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως, να αξιολογηθούν και να συλλεγούν τα πλέον χρήσιμα στοιχεία για τους σκοπούς αξιολογήσεως της αιτήσεως διεθνούς προστασίας και να συγκεντρωθούν, από κοινού με τον αιτούντα και χάρη στους πόρους που διαθέτει η αρμόδια εθνική αρχή, όλες οι πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να εκτιμηθεί η αξιοπιστία του αιτούντος και το βάσιμο της αιτήσεώς του.

68. Επομένως, μπορεί ήδη στη φάση αυτή της παρούσης αναλύσεως να συναχθεί ότι, καθιερώνοντας καθήκον συνεργασίας στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε την πρόθεση να υποχρεώσει τα κράτη μέλη να κοινοποιούν, πριν από την έκδοση δυσμενούς αποφάσεως, τα στοιχεία στα οποία προτίθενται να στηρίξουν την εν λόγω απόφαση και να λάβουν γνώση των σχετικών παρατηρήσεων του αιτούντος. Η συνεργασία αυτή, όπως και η συνάντηση διά της οποίας μπορεί να συγκεκριμενοποιηθεί, έχει ως μοναδικό στόχο να βοηθήσει τον αιτούντα στη συμπλήρωση της αιτήσεώς του και να επιτρέψει στην αρμόδια αρχή να συλλέξει τα στοιχεία που κρίνονται ουσιώδη για τον σκοπό αυτό.

69. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι ο αιτών έχει επίσης το δικαίωμα να εκθέσει τις απόψεις του στο πλαίσιο της προσωπικής συνεντεύξεως που προβλέπεται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85.

70. Σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 3, της ιδίας οδηγίας, η εν λόγω συνέντευξη πρέπει να επιτρέπει στον αιτούντα να εκθέσει διεξοδικά τους λόγους της αιτήσεώς του. Κατά συνέπεια, σκοπός της δεν είναι να καταστήσει γνωστή στον ενδιαφερόμενο την αξιολόγηση στην οποία έχει προβεί η αρμόδια εθνική αρχή και να του επιτρέψει να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του πριν από την έκδοση της αποφάσεως.

71. Τέλος, επισημαίνεται ότι κοινοποιούνται στον αιτούντα οι εκθέσεις που συντάσσονται μετά από κάθε συνάντηση.

72. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας 2005/85, επί των συνεντεύξεων του αιτούντος με την αρμόδια εθνική αρχή πρέπει να συντάσσεται γραπτή έκθεση, η οποία πρέπει να κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο «εγκαίρως» ή όσο ενωρίτερα απαιτείται για να μπορέσει να προετοιμαστεί και να ασκήσει εμπρόθεσμα ένδικο βοήθημα. Η εν λόγω έκθεση πρέπει να περιέχει «τουλάχιστον» τις βασικές πληροφορίες σχετικά με την αίτηση. Εξάλλου, το κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει από τον ενδιαφερόμενο να εγκρίνει το περιεχόμενο της εκθέσεως, ενώ σε περίπτωση που αρνείται να εγκρίνει το περιεχόμενο της έκθεσης, οι λόγοι άρνησης τίθενται στον προσωπικό του φάκελο. Επομένως, ο αιτών έχει τη δυνατότητα να διορθώσει ορισμένα στοιχεία πριν από την έκδοση της αποφάσεως ή, μετά την έκδοση αυτής, στο πλαίσιο της εκδικάσεως ένδικου βοηθήματος.

31 — Βλ. τις σχολιασμένες παρατηρήσεις της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες επί του άρθρου 3 της οδηγίας 2004/83 και των σημείων 195 έως 205 του οδηγού των εφαρμοστέων διαδικασιών και κριτηρίων για τον προσδιορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα με γνώμονα τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, στον οποίο αναφέρεται η υποσημείωση 14 ανωτέρω.

73. Μετά την ανάλυση αυτή των ουσιαστικών και διαδικαστικών κανόνων που διέπουν την εξέταση αιτήσεως διεθνούς προστασίας, διαπιστώνεται ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν είχε την πρόθεση να υποχρεώσει τα κράτη μέλη, είτε στο πλαίσιο της συνεργασίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 είτε στο πλαίσιο των προσωπικών συνεντεύξεων και των επαφών που προηγούνται της λήψεως της αποφάσεως, να κοινοποιούν στον ενδιαφερόμενο το σχέδιο της αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί και να λαμβάνουν γνώση των απόψεών του, όταν προτίθενται να εκδώσουν δυσμενή απόφαση.

74. Αν, επομένως, δεν μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη τέτοιας υποχρεώσεως από τις διατάξεις των οδηγιών 2004/83 και 2005/85, μπορεί να συναχθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το περιεχόμενο του δικαιώματος ακροάσεως;

75. Δεν το πιστεύω.

76. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, είναι αλήθεια ότι, στο πλαίσιο διαδικασιών με οιονεί κατασταλτικό χαρακτήρα, όπως οι διαδικασίες με τις οποίες η Επιτροπή επιβάλλει κυρώσεις επί συμπράξεως ή καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι το δικαίωμα ακροάσεως απαιτεί, πριν από την έκδοση της αποφάσεως, την κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο των αιτιάσεων που του καταλογίζονται. Η κοινοποίηση αυτή εκθέτει τα προκαταρκτικά συμπεράσματα της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη παραβιάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, καθότι εξηγεί τις πραγματικές και νομικές εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η ίδια στο πλαίσιο της εξετάσεως της υποθέσεως [32].

77. Υπό τις συνθήκες αυτές, το δικαίωμα ακροάσεως επιτρέπει όντως στον ενδιαφερόμενο να λάβει γνώση, πριν από την έκδοση της αποφάσεως, του τρόπου με τον οποίο η αρχή προτίθεται να εκτιμήσει νομικά τα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά και να εκφράσει την άποψή της, ενδεχομένως, ως προς τη νομική αιτιολογία.

78. Όμως, βρισκόμαστε στον χώρο διαδικασιών οιονεί ποινικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή κινεί δίωξη κατά ορισμένης επιχειρήσεως, συνεπεία πράξεως που κρίνεται καταδικαστέα. Επομένως, η κοινοποίηση των αιτιάσεων μπορεί να εξομοιωθεί προς «κατηγορία» που απαγγέλλεται κατά το πέρας της έρευνας που διεξήγαγε η Επιτροπή. Σηματοδοτεί την έναρξη της φάσεως της διαδικασίας της εκατέρωθεν ακροάσεως, όπου δίδεται στην επιχείρηση η δυνατότητα να υποβάλει τις γραπτές παρατηρήσεις της και να εκθέσει τις απόψεις της στο πλαίσιο ακροάσεως επί των πραγματικών περιστατικών που της προσάπτονται, των συναφών αποδεικτικών στοιχείων καθώς και επί του χαρακτηρισμού των εν λόγω πραγματικών περιστατικών.

79. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαίωμα ακροάσεως νοείται ως πραγματικό δικαίωμα άμυνας, το οποίο επιτρέπει στην επιχείρηση να αρνηθεί τις αιτιάσεις που διατυπώνονται εις βάρος της προτού η Επιτροπή της επιβάλλει κύρωση ή ποινή.

80. Όταν πρόκειται για διαδικασία όπως η αποτελούσα αντικείμενο της κύριας δίκης, την οποία κινεί ο ενδιαφερόμενος προκειμένου να του αναγνωριστεί ένα δικαίωμα, ο εν λόγω ενδιαφερόμενος έχει ήδη εκθέσει τις παρατηρήσεις του σχετικά με τα ληπτέα υπόψη στοιχεία.

81. Όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο στις προπαρατεθείσες αποφάσεις του Γαλλική Δημοκρατία κατά People's Mojahedin Organization of Iran και Sopropé, ο κανόνας σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να δίδεται στον αποδέκτη μιας βλαπτικής αποφάσεως η δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του προτού ληφθεί η εν λόγω απόφαση έχει ως σκοπό να επιτρέπει στην οικεία αρχή να λάβει υπόψη λυσιτελώς το σύνολο των συναφών στοιχείων. Για να εξασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία του

32 — Βλ. υποσημειώσεις 23 και 24.

περί ου πρόκειται αποδέκτη, ο κανόνας αυτός έχει ως αντικείμενο, μεταξύ άλλων, να μπορεί ο τελευταίος να διορθώσει ένα λάθος ή να προβάλει στοιχεία της προσωπικής καταστάσεώς του συνηγορούντα υπέρ του να ληφθεί, να μη ληφθεί ή να έχει το άλφα ή το βήτα περιεχόμενο η απόφαση.

82. Πρέπει δε να διαπιστωθεί ότι, λαμβανομένου υπόψη του κανονιστικού πλαισίου που περιγράφηκε προηγουμένως, ο νομοθέτης της Ένωσης μερίμνησε ώστε, πριν από την έκδοση μιας αποφάσεως, να εξασφαλίζεται το δικαίωμα ακροάσεως του αιτούντος υπό τους όρους αυτούς.

83. Ενώ τα πρώτα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η αίτηση διεθνούς προστασίας παρέχονται, πρωτίστως, με βάση ένα έντυπο ή ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο, ο αιτών μπορεί, στη συνέχεια, να καταστήσει γνωστά τα γεγονότα και τις περιστάσεις που αντιμετωπίζει στη χώρα καταγωγής του κατά τη φάση εξετάσεως της αιτήσεως. Στο πλαίσιο αυτό, η συνεργασία που καθιερώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 επιτρέπει στο αιτούντα να αξιολογήσει τα πλέον χρήσιμα στοιχεία και να συγκεντρώσει, από κοινού με την αρμόδια εθνική αρχή, όλες τις αναγκαίες για την υποστήριξη της αιτήσεώς του πληροφορίες. Η δε προσωπική συνέντευξη ή οι συνεντεύξεις που προβλέπονται στο άρθρο 12 της οδηγίας 2005/85 αποτελούν μια νέα ευκαιρία για τον αιτούντα να συζητήσει με το πρόσωπο που είναι πλέον κατάλληλο να αντιληφθεί και να εκτιμήσει την προσωπική του κατάσταση. Έχει τη δυνατότητα να εκθέσει το σύνολο των λόγων της αιτήσεώς του καθώς και όλα τα νέα στοιχεία τα οποία δεν περιέλαβε στα επιχειρήματά του και να παράσχει εξηγήσεις. Στη δε αρμόδια εθνική αρχή, η συνέντευξη αυτή επιτρέπει να εξετάσει πολύ συγκεκριμένα τη λυσιτέλεια όλων αυτών των στοιχείων προκειμένου να εκτιμήσει την προσωπικότητα του αιτούντος καθώς και την αξιοπιστία των δηλώσεών του και να επισημάνει και διευκρινίσει, ενδεχομένως, ορισμένες αντιφάσεις.

84. Εξάλλου, επιβάλλεται να τονιστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 2005/85, η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται να αναφέρει, στην απόφασή της περί απορρίψεως αιτήσεως ασύλου, τους πραγματικούς και νομικούς λόγους στους οποίους στήριξε την εν λόγω απόφαση. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 39 της ιδίας οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να εγγυώνται το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας. Έτσι, η νομιμότητα της τελικώς υιοθετηθείσας αποφάσεως και, ιδίως, οι λόγοι που οδήγησαν την αρμόδια αρχή να απορρίψει την αίτηση ασύλου ως αβάσιμη μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διεξοδικού ελέγχου από το εθνικό δικαστήριο, στο πλαίσιο εκδικάσεως της προσφυγής που ασκείται κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως της οικείας αιτήσεως[33].

85. Τέλος, υπενθυμίζεται ότι οι διαδικασίες που καθιερώνονται στο πλαίσιο των οδηγιών 2004/83 και 2005/85 αντιστοιχούν στις ελάχιστες προδιαγραφές. Σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/83 και το άρθρο 5 της οδηγίας 2005/85, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ περισσότερο ευνοϊκές προδιαγραφές όσον αφορά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις καθώς και τις διαδικασίες χορηγήσεως και ανακλήσεως διαφόρων μορφών διεθνούς προστασίας, εφόσον οι προδιαγραφές αυτές ευθυγραμμίζονται προς τις εν λόγω οδηγίες. Συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν κάλλιστα να ενισχύσουν τις θεμελιώδεις εγγυήσεις που παρέχονται στον αιτούντα στη φάση της εξετάσεως της αιτήσεώς του. Η Ολλανδική Κυβέρνηση επισημαίνει με τις παρατηρήσεις της ότι, στις Κάτω Χώρες, ο αρμόδιος υπουργός υποχρεούται να πληροφορήσει τον αιτούντα, εγγράφως και αιτιολογημένως, σχετικά με την πρόθεσή του να απορρίψει την αίτησή του για παροχή διεθνούς προστασίας προκειμένου ο αιτών να υποβάλει τις γραπτές παρατηρήσεις του και ο υπουργός να διορθώσει, ενδεχομένως, τυχόν ελαττώματα της αποφάσεως.

33 — Βλ., σχετικά με το θέμα αυτό, προπαρατεθείσα απόφαση Samba Diouf (σκέψη 56).

86. Συνεπώς, έχοντας υπόψη τα στοιχεία αυτά, εκτιμώ ότι το καθήκον συνεργασίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, ερμηνευόμενο υπό το φως των διαδικαστικών κανόνων και εγγυήσεων που καθιερώνονται στο πλαίσιο της οδηγίας 2005/85, έχει την έννοια ότι η υπεύθυνη για την εξέταση της αιτήσεως αρχή δεν υποχρεούται να κοινοποιήσει, πριν από την έκδοση δυσμενούς αποφάσεως, τα στοιχεία στα οποία προτίθεται να στηρίξει την εν λόγω απόφαση και να λάβει γνώση των σχετικών παρατηρήσεων του αιτούντος.

87. Η ερμηνεία αυτή επιβάλλεται στο πλαίσιο της εξετάσεως αιτήσεως για παροχή ασύλου.

88. Επιβάλλεται ομοίως, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 2005/85, όταν το κράτος μέλος έχει εισαγάγει ενιαία διαδικασία διά της οποίας εξετάζει μια αίτηση υπό το πρίσμα αμφοτέρων των μορφών διεθνούς προστασίας, κατ' αίτηση του ενδιαφερομένου ή αυτεπαγγέλτως, οπότε η αρμόδια εθνική αρχή εξετάζει αυτομάτως τους λόγους παροχής επικουρικής προστασίας, εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Στην περίπτωση δε αυτή, όπως προεκτέθηκε, υποχρεούται να τηρεί τους διαδικαστικούς κανόνες και τις εγγυήσεις που καθιερώνει η οδηγία 2005/85 καθόλη τη διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας.

89. Αντιθέτως, όταν το κράτος μέλος εξετάζει την αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας στο πλαίσιο χωριστής διαδικασίας, δεν υποχρεούται, λόγω του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2005/85, να παράσχει τις διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται για την εξέταση αιτήσεως ασύλου. Ωστόσο, δεν παύει να υποχρεούται, αφενός, να συνεργαστεί με τον αιτούντα, στο πλαίσιο που καθορίζει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, και, αφετέρου, να εγγυηθεί το δικαίωμα ακροάσεως, καθόσον, όπως προανέφερα, το δικαίωμα αυτό συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.

90. Συνεπώς, και λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στην περίπτωση που, μετά την απόρριψη αιτήσεως για παροχή ασύλου, υποβάλλεται αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας στο πλαίσιο νέας διαδικασίας, η αρμόδια εθνική αρχή δεν υποχρεούται, κατά τη γνώμη μου, να κοινοποιήσει το σχέδιο της αποφάσεώς της, υπό τον όρο, πάντως, ότι παρέσχε στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να προβάλει το σύνολο των επιχειρημάτων του και να προσκομίσει όλα τα έγγραφα που μπορούν να αποδείξουν ότι πληροί τις ειδικές προϋποθέσεις παροχής της επικουρικής προστασίας του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/83.

91. Επομένως, έχοντας υπόψη όλα αυτά τα στοιχεία, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι το καθήκον συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, ερμηνευόμενο υπό το φως των διαδικαστικών κανόνων και εγγυήσεων που καθιερώνονται στο πλαίσιο της οδηγίας 2005/85, έχει την έννοια ότι, όταν η αρμόδια εθνική αρχή προτίθεται να απορρίψει αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας υποβληθείσα μετά την απόρριψη αιτήσεως για παροχή ασύλου, δεν υποχρεούται να κοινοποιήσει, πριν από την έκδοση της αποφάσεώς της, τα στοιχεία στα οποία προτίθεται να στηρίξει την απόφαση αυτή και να λάβει γνώση των σχετικών παρατηρήσεων του αιτούντος.

92. Σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/83 και το άρθρο 5 της οδηγίας 2005/85, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ περισσότερο ευνοϊκές προδιαγραφές όσον αφορά τις διαδικασίες χορηγήσεως και ανακλήσεως διαφόρων μορφών διεθνούς προστασίας, εφόσον οι προδιαγραφές αυτές ευθυγραμμίζονται προς τις εν λόγω οδηγίες.

Η *εφαρμογή στην εκκρεμούσα ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου διαφορά*

93. Καίτοι εναπόκειται αποκλειστικά στο εθνικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η διαφορά να κρίνει αν η απόφαση εκδόθηκε κατά παράβαση των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχονται στον αιτούντα, θεωρώ σκόπιμο, στο πλαίσιο της δικαστικής συνεργασίας που καθιερώνεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, να παράσχω στο αιτούν δικαστήριο τα κάτωθι στοιχεία εκτιμήσεως.

94. Κατά τον χρόνο επελεύσεως των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, οι κανόνες σχετικά με τη διαχείριση των αιτήσεων ασύλου περιέχονταν στον νόμο του 1996 περί προσφύγων (Refugee Act 1996). Οι διατάξεις σχετικά με τη διαδικασία εξετάσεως αιτήσεως για παροχή επικουρικής προστασίας περιέχονταν στις κανονιστικές διατάξεις του 2006 σχετικά με τις προϋποθέσεις παροχής της προστασίας στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [European Communities (Eligibility for Protection) Regulations 2006], οι οποίες μεταφέρουν τις διατάξεις της οδηγίας 2004/83 στην εσωτερική έννομη τάξη [34].

95. Από τα λεχθέντα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση αντελήφθην ότι η εξέταση αιτήσεως για παροχή επικουρικής προστασίας στην Ιρλανδία χωρεί στο πλαίσιο χωριστής διαδικασίας. Προς το παρόν, δεν υφίσταται ενιαία διαδικασία. Επομένως, όπως επιβεβαίωσαν η Ιρλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, οι διαδικαστικές εγγυήσεις που έχει καθιερώσει ο νομοθέτης της Ένωσης με την οδηγία 2005/85 δεν εφαρμόζονται στην προκειμένη διαδικασία.

96. Πρώτον, ο M. ισχυρίζεται ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι δεν είχε την ευκαιρία να εκθέσει τις απόψεις του στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς του για επικουρική προστασία και ότι αγνοούσε τα στοιχεία στα οποία προετίθετο να στηρίξει την απορριπτική της απόφαση η αρμόδια εθνική αρχή.

97. Από τα έγγραφα που περιέχονται στη δικογραφία προκύπτει ότι ο αιτών πράγματι δεν είχε τη δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις του στο πλαίσιο προσωπικής συνεντεύξεως στη φάση αυτή της διαδικασίας.

98. Καίτοι η εξέταση της αιτήσεως για επικουρική προστασία εντάσσεται στο πλαίσιο χωριστής διαδικασίας, θεωρώ ότι δεν πρέπει να αγνοηθούν οι διαδικαστικές εγγυήσεις των οποίων έτυχε ο M. κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεώς του για παροχή ασύλου. Πράγματι, οι δύο αυτές διαδικασίες εξακολουθούν να συνδέονται στενά και να βασίζονται, πολύ συγκεκριμένα, στο ίδιο προσωπικό ιστορικό και στα ίδια πραγματικά περιστατικά. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί με βεβαιότητα ότι δόθηκε όντως στον M. η δυνατότητα να προβάλει αποτελεσματικώς και λυσιτελώς όλες τις παρατηρήσεις του επί των λόγων στους οποίους στηρίζεται ειδικότερα η αίτησή του για επικουρική προστασία.

99. Με βάση δε τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη του Δικαστηρίου, έχω την αίσθηση ότι δόθηκε πράγματι η δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να καταστήσει γνωστά τα επιχειρήματά του σχετικά με τα στοιχεία που δικαιολογούν τη χορήγηση όχι μόνο του καθεστώτος του πρόσφυγα αλλά και την παροχή της επικουρικής προστασίας.

100. Ο M. υπέβαλε την αίτησή του για παροχή ασύλου ενώπιον του ORAC στις 21 Μαΐου 2008, ημερομηνία κατά την οποία διατύπωσε τις απόψεις του στο πλαίσιο προκαταρκτικής συνεντεύξεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8 του νόμου του 1996 για τους πρόσφυγες. Με την ευκαιρία εκείνη, του δόθηκε ερωτηματολόγιο προκειμένου να παράσχει στην αρμόδια αρχή όλες τις πληροφορίες που τον αφορούσαν, η δε αρμόδια αρχή να λάβει γνώση των λόγων στους οποίους στηριζόταν η αίτησή του. Στη βάση αυτή και κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11 του εν λόγω νόμου, ο M. εξέφρασε τις απόψεις του στις 23 Αυγούστου 2008, κατά τη διάρκεια προσωπικής συνεντεύξεως, στο πλαίσιο της οποίας του δόθηκε η δυνατότητα να εκθέσει όλους τους λόγους που δικαιολογούσαν την αίτησή του και όλα τα στοιχεία στα οποία αυτή στηριζόταν. Επί της συνεντεύξεως αυτής συντάχθηκε έκθεση, η οποία συνιστά απόφαση σε πρώτο βαθμό [35] και η οποία περιείχε αρνητική εισήγηση του ORAC, το οποίο έκρινε, ιδίως, ότι η αίτηση του ενδιαφερομένου δεν ήταν αρκετά αξιόπιστη, λαμβανομένων υπόψη των προθεσμιών εντός των οποίων είχε υποβάλει την εν λόγω αίτηση.

34 — Στο εξής: κανονιστικές πράξεις του 2006.

35 — Σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 4, στοιχείο α', του νόμου, η σχετική έκθεση πρέπει να κοινοποιείται στον αιτούντα.

101. Η σχετική εισήγηση κοινοποιήθηκε στον ενδιαφερόμενο στις 8 Σεπτεμβρίου 2008. Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του νόμου του 1996 για τους πρόσφυγες, ο Μ. άσκησε προσφυγή κατά της εν λόγω εισηγήσεως ενώπιον του Refugee Appeals Tribunal (Ιρλανδία). Η προσφυγή εξετάστηκε στο πλαίσιο έγγραφης διαδικασίας, καθότι δεν χωρεί η προφορική φάση της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφοι 5 και 6, στοιχείο γ', του εν λόγω νόμου, οσάκις ο ενδιαφερόμενος δεν υπέβαλε την αίτησή του εντός εύλογης προθεσμίας, και τούτο άνευ βασίμου λόγου[36]. Η διαδικασία αυτή του επέτρεψε, αφενός, να τοποθετηθεί επί των λόγων τους οποίους επικαλέστηκε το ORAC προκειμένου να απορρίψει την αίτησή του για παροχή ασύλου και, αφετέρου, να αναπτύξει εκ νέου όλους τους λόγους που τον εμπόδιζαν να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, προσθέτοντας στους γραπτούς ισχυρισμούς του συμπληρωματικά στοιχεία τα οποία κοινοποίησε στις 25 Σεπτεμβρίου 2008.

102. Με απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 2008, το Refugee Appeals Tribunal επικύρωσε την αρνητική εισήγηση του ORAC και ζήτησε να μη χορηγηθεί στον Μ. το καθεστώς του πρόσφυγα. Η απόφαση αυτή, η οποία πρέπει να είναι αιτιολογημένη σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 17, του νόμου του 1996 για τους πρόσφυγες, κοινοποιήθηκε στον ενδιαφερόμενο την 31η Οκτωβρίου 2008. Ο τελευταίος δεν αμφισβήτησε ενώπιον του High Court τα πορίσματα του ORAC ούτε την τελευταία αυτή απόφαση[37].

103. Με έγγραφο της 8ης Δεκεμβρίου 2008 που του κοινοποιήθηκε, ο Μ. ενημερώθηκε σχετικά με την απόφαση του Minister for Justice, Equality and Law Reform να απορρίψει την αίτησή του για παροχή ασύλου και να διατάξει την απέλασή του. Η κοινοποίηση αυτή συνοδευόταν από ειδοποίηση που τον πληροφορούσε ότι μπορούσε να ζητήσει, αφενός, να υπαχθεί στο καθεστώς που παρέχεται στο πλαίσιο της επικουρικής προστασίας και, αφετέρου, προσωρινή άδεια διαμονής στη χώρα. Για τον σκοπό αυτό, επισυναπτόταν στο εν λόγω έγγραφο πληροφοριακό σημείωμα σχετικά με την επικουρική προστασία καθώς και το έντυπο για την υποβολή της αιτήσεως. Πέραν των προσωπικών του στοιχείων, ο αιτών κλήθηκε να κοινοποιήσει κάθε άλλο έγγραφο και να εκθέσει διεξοδικά τους αναφερόμενους ειδικά στις περιστάσεις που επεκαλείτο προς υποστήριξη της αιτήσεώς του λόγους προσδιορίζοντας, ιδίως, τη σοβαρή βλάβη που θα μπορούσε να υποστεί εφόσον επέστρεφε στη χώρα καταγωγής του.

104. Κατόπιν αυτού, ο Μ. υπέβαλε στις 31 Δεκεμβρίου 2008 αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας, την οποία συμπλήρωσε στις 15 Ιουλίου 2009 και στις 6 Αυγούστου 2010 με έγγραφα προς στήριξη του αιτήματός του. Η αίτηση εξετάστηκε σύμφωνα με τους κανόνες 4 και 5 των κανονιστικών πράξεων του 2006, οι οποίοι μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις του άρθρου 4 της οδηγίας 2004/83. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον κανόνα 5 των κανονιστικών πράξεων του 2006, η αρμόδια εθνική αρχή όφειλε να λάβει υπόψη όλα τα δυνάμενα να ασκήσουν επιρροή πραγματικά περιστατικά που αφορούσαν τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών της καθώς και της εφαρμογής τους, τις δηλώσεις και τα έγγραφα που κοινοποίησε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με το ότι έχει υποστεί ή θα μπορούσε να υποστεί διώξεις ή με το ότι έχει υποστεί ή θα μπορούσε να υποστεί σοβαρή βλάβη, καθώς και την προσωπική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραμέτρων όπως το παρελθόν του, το φύλο του, η ηλικία του και οι δραστηριότητες τις οποίες άσκησε αφότου εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του και οι οποίες ενδέχεται να συνεπάγονται διώξεις ή σοβαρή βλάβη εις βάρος του σε περίπτωση επιστροφής του.

36 — Αυτό ισχύει επίσης όταν η αίτηση είναι, ιδίως, προφανώς αβάσιμη ή όταν ο αιτών παραπλάνησε τις αρχές υποβάλλοντας ψευδή στοιχεία (μεταφορά του άρθρου 23, παράγραφος 4, της οδηγίας 2005/85 στην εσωτερική έννομη τάξη).

37 — Όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις που κατέθεσε η Ιρλανδική Κυβέρνηση, ο αιτών, η αίτηση του οποίου αποτέλεσε αντικείμενο αρνητικής εισηγήσεως εκ μέρους του ORAC και/ή απορριπτικής αποφάσεως του Refugee Appeals Tribunal, μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του High Court κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο h' και i', του νόμου του 2000 σχετικά με την παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων [Illegal Immigrants (Trafficking) Act 2000].

105. Την αίτησή του για παροχή επικουρικής προστασίας απέρριψε στις 24 Σεπτεμβρίου 2010 ο Minister for Justice, Equality and Law Reform, ο οποίος θεώρησε ότι, συνεπεία των σοβαρών αμφιβολιών σχετικά με την αξιοπιστία των ισχυρισμών του αιτούντος, ήταν αδύνατον να καταδειχθεί ότι κινδύνευε να υποστεί σοβαρή βλάβη σε περίπτωση επιστροφής του στη χώρα καταγωγής του. Η απορριπτική αυτή απόφαση κοινοποιήθηκε στον M. στις 30 Σεπτεμβρίου 2010.

106. Από την προηγηθείσα έκθεση των πραγματικών περιστατικών μπορεί, κατά τη γνώμη μου, να συναχθεί ότι δόθηκε στον M. η δυνατότητα να παρουσιάσει το σύνολο των γεγονότων και των περιστάσεων που δικαιολογούν, κατά την άποψή του, την παροχή διεθνούς προστασίας, είτε η προστασία αυτή συνίσταται στην παροχή ασύλου είτε στην παροχή επικουρικής προστασίας. Περαιτέρω, τεκμαίρω ότι ο M. γνώριζε τα στοιχεία με βάση τα οποία η αρμόδια εθνική αρχή προετίθετο να εκτιμήσει τη βασιμότητα της εν λόγω αιτήσεως, καθότι, κατά τη διάρκεια της εξετάσεως της αιτήσεώς του για παροχή ασύλου, εξέθεσε επανειλημμένως τις απόψεις του ενώπιον του ORAC, κατόπιν δε έλαβε γνώση, στο πλαίσιο της ασκηθείσας ενώπιον του Refugee Appeals Tribunal προσφυγής, των λόγων στους οποίους αυτό στηρίχθηκε για να προβεί σε αρνητική εισήγηση. Τέλος, του κοινοποιήθηκαν οι λόγοι στους οποίους στηρίχθηκε η απορριπτική απόφαση του Minister for Justice, Equality and Law Reform.

107. Δεύτερον, ο M. προσάπτει στην αρμόδια εθνική αρχή ότι στήριξε την εκτίμησή της σε έγγραφα δημοσιευθέντα το 2010, ιδίως δε σε μια έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής σχετικά με την κατάσταση στη Ρουάντα, ενώ ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε την ίδια έκθεση, όπως είχε δημοσιευθεί το 2008, καθώς και συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα της Ρουάντα τις οποίες επικαιροποίησε σε επιστολή της 6ης Αυγούστου 2010.

108. Αδυνατώ να προσάψω στην αρμόδια εθνική αρχή το γεγονός ότι εκτίμησε τη βασιμότητα της επίμαχης αιτήσεως με βάση τις πλέον ακριβείς και πλέον πρόσφατες πληροφορίες όσον αφορά τη γενική κατάσταση στη Ρουάντα.

109. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83, τα κράτη μέλη οφείλουν να αξιολογούν συγκεκριμένη αίτηση διεθνούς προστασίας σε εξατομικευμένη βάση λαμβάνοντας υπόψη «όλα τα συναφή στοιχεία που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής *κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση* [38]». Εξάλλου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85, διατάξεως που, ομολογουμένως, δεν εφαρμόζεται στην επίμαχη διαδικασία, η υπεύθυνη για την εξέταση της αιτήσεως αρχή πρέπει να προβαίνει σε προσήκουσα και αντικειμενική εξέταση και οφείλει, για τον σκοπό αυτό, να μεριμνά ώστε «να λαμβάνονται συγκεκριμένες και ακριβείς πληροφορίες από διάφορες πηγές, [...] ως προς τη γενική κατάσταση στ[η] χώρ[α] καταγωγής τ[ου] αιτούντ[ος] άσυλο».

110. Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε το High Court στην προπαρατεθείσα απόφασή του Ahmed κατά Minister for Justice, Equality and Law Reform, ο αιτών πρέπει να θεωρεί αναμενόμενο ότι η υπεύθυνη για την εξέταση της αιτήσεως αρχή θα επιτελέσει το έργο της πεπεισμένη ότι έχει στη διάθεσή της απολύτως επικαιροποιημένα στοιχεία.

111. Το ερώτημα ανακύπτει πάραυτα αν η έκθεση του 2010 ήταν ικανή να καθοδηγήσει σημαντικά την αρμόδια εθνική αρχή εν όψει της λήψεως της αποφάσεώς της. Αν ίσχυε αυτό και ως εκ του ότι η εν λόγω έκθεση θα αποτελούσε, συνεπώς, ουσιώδες στοιχείο, εκτιμώ ότι θα έπρεπε να δοθεί στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να υποβάλει σχετικώς τις παρατηρήσεις του. Όμως, στην προκειμένη περίπτωση και λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων της δικογραφίας, δεν φαίνεται να ισχύει κάτι τέτοιο. Αφενός, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν επήλθαν αξιόλογες αλλαγές στη γενική κατάσταση και στις συνθήκες ασφαλείας στη Ρουάντα κατά την περίοδο 2007-2010. Αφετέρου, αναφέρει ότι, όσον αφορά την προσωπική κατάσταση του αιτούντος και, ιδίως, το έλλειμμα

38 — Η υπογράμμιση δική μου.

αξιοπιστίας που του καταλογίζεται κατ' ουσίαν, οι διαφορές μεταξύ της εκθέσεως του 2008 και εκείνης του 2010 δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία. Συνεπώς, φαίνεται ότι οι πληροφορίες στις οποίες στηρίχθηκε ο Minister for Justice, Equality and Law Reform ενίσχυσαν απλώς τα συμπεράσματα που είχαν συναχθεί κατά τη διαδικασία εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου.

112. Τρίτον, ο M. ισχυρίζεται ότι αγνοούσε πότε θα λαμβανόταν απόφαση επί της αιτήσεώς του για παροχή επικουρικής προστασίας, ενώ επικρίνει και τη διάρκεια της διαδικασίας.

113. Όπως προκύπτει από τα έγγραφα που περιέχονται στη δικογραφία, η διαδικασία εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου που υπέβαλε ο M. διήρκεσε εξήμισι μήνες και η διαδικασία σχετικά με την αίτησή του για παροχή επικουρικής προστασίας 21 μήνες. Κατά συνέπεια, η κατάσταση του ενδιαφερομένου αποσαφηνίστηκε πλήρως μετά από μια διαδικασία που διήρκεσε λίγο περισσότερο από δύο έτη και τρεις μήνες.

114. Εκτιμώ ότι η διάρκεια αυτή δεν είναι προδήλως εύλογη. Ναι μεν στην Ιρλανδία η εξέταση της αιτήσεως για επικουρική προστασία δεν υπόκειται στους διαδικαστικούς κανόνες του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/85 –το οποίο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι διαδικασίες εξετάσεως αιτήσεων για επικουρική προστασία να ολοκληρώνονται *το ταχύτερο δυνατό* και, *όταν δεν μπορεί να ληφθεί απόφαση εντός εξαμήνου*, να ενημερώνεται ο αιτών για την καθυστέρηση ή να λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τον χρόνο κατά τον οποίο αναμένεται η απόφαση επί της αιτήσεώς του–, η αρμόδια εθνική αρχή υποχρεούται πάντως να εγγυάται, οσάκις λαμβάνει απόφαση εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, τον σεβασμό του δικαιώματος του ενδιαφερομένου για χρηστή διοίκηση που αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.

115. Επομένως, οι αιτήσεις για επικουρική προστασία, όπως και οι αιτήσεις για παροχή ασύλου, πρέπει να υπόκεινται σε ενδελεχή έλεγχο εντός εύλογης προθεσμίας, καθότι η ταχύτητα της διαδικασίας συμβάλλει όχι μόνο στην ασφάλεια δικαίου του αιτούντος αλλά και στην ενσωμάτωσή του.

116. Συνεπώς, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον η σχετικά μακρά διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας έθιξε ενδεχομένως τα δικαιώματα και τις εγγυήσεις που παρέχονται στον M. στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεώς του για επικουρική προστασία.

## II – Συμπέρασμα

117. Υπό το φως των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο High Court ως εξής:

«Το καθήκον συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, ερμηνευόμενο υπό το φως των διαδικαστικών κανόνων και εγγυήσεων που καθιερώνονται στο πλαίσιο της οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα, έχει την έννοια ότι, όταν η αρμόδια εθνική αρχή προτίθεται να απορρίψει αίτηση για παροχή επικουρικής προστασίας υποβληθείσα μετά την απόρριψη αιτήσεως για παροχή ασύλου, δεν υποχρεούται να κοινοποιήσει, πριν από την έκδοση της αποφάσεώς της, τα στοιχεία στα οποία προτίθεται να στηρίξει την απόφαση αυτή και να λάβει γνώση των σχετικών παρατηρήσεων του αιτούντος.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας 2004/83 και το άρθρο 5 της οδηγίας 2005/85, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ περισσότερο ευνοϊκές προδιαγραφές όσον αφορά τις διαδικασίες χορηγήσεως και ανακλήσεως διαφόρων μορφών διεθνούς προστασίας, εφόσον οι προδιαγραφές αυτές ευθυγραμμίζονται προς τις εν λόγω οδηγίες.»